

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра бухгалтерського обліку та аудиту
(найменування кафедри)

Допущено до захисту
Завідувач кафедри

Д. е. н., проф. Лоханова Н. О.

(підпис)

“ ”
_

2020 р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на здобуття освітнього ступеня бакалавр
зі спеціальності 071 - Облік і оподаткування
(шифр та найменування спеціальності)
за освітньою програмою «Облік і аудит»
(назва освітньої програми)

на тему: «Облік, аналіз та аудит запасів: теоретичні положення та діюча практика
(на прикладі ТОВ «Алвас»)»

Виконавець:

студентка 4 курсу ФМОІТ, група 41

Новіцька Вікторія Євгенівна

(прізвище, ім'я, по батькові)

- /підпис/

Науковий керівник:

Доктор економічних наук, доцент

(науковий ступінь, вчене звання)

Артюх Оксана Валентинівна

(прізвище, ім'я, по батькові)

- /підпис/

Одеса 2020

АНОТАЦІЯ

Новіцька В. Є. «Облік, аналіз та аудит запасів: теоретичні положення та діюча практика (на прикладі ТОВ «Алвас»)»

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня бакалавра зі спеціальності 071 – Облік і оподаткування за освітньою програмою «Облік і аудит»
(шифр та назва спеціальності) (назва освітньої програми)

Одеський національний економічний університет. – Одеса, 2020.

У роботі розглядаються теоретичні положення обліку, аналізу та контролю запасів на вітчизняних підприємствах. Розкривається документальне забезпечення, особливості формування обліку та звітності запасів на досліджуваному підприємстві. Розглядаються проблемні аспекти проведення інвентаризації запасів та напрями вдосконалення інвентаризаційної роботи. На підставі проведеного аналізу пропонуються напрями підвищення ефективності використання запасів на ТОВ «Алвас». Досліджуються методичні аспекти аудиторської перевірки запасів. Пропонуються шляхи вдосконалення обліку, аналізу та аудиту запасів на вітчизняних підприємствах.

Ключові слова: запаси, класифікація, оцінка, інвентаризація, ефективність, облік, аналіз, аудиторська перевірка.

ANNOTATION

Novitska V. E. "Accounting, analysis and audit of inventories: theoretical aspects and current practice (by the example of Alvas LLC)"

Qualifying work on obtaining a bachelor's degree in the specialty 071 - Accounting and taxation
(code and name of the specialty)

for the educational program «Accounting and auditing».
(title of the educational program)

Odessa National Economics University. – Odessa, 2020.

The paper considers the theoretical provisions of accounting, analysis and control of stocks at domestic enterprises. The documentary support, features of formation of the account and the reporting of stocks at the investigated enterprise are opened. The problematic aspects of inventory and areas for improving inventory work are considered. On the basis of the conducted analysis the directions of increase of efficiency of use of stocks on LLC Alvas are offered. Methodological aspects of inventory audit are investigated. Ways to improve the accounting, analysis and audit of stocks at domestic enterprises are proposed.

Key words: stocks, classification, estimation, inventory, efficiency, accounting, analysis, audit.

ЗМІСТ

стор.

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ЗАПАСИ ЯК ОБ'ЄКТ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ: ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ	5
1.1. Визначення, визнання та класифікація запасів у системі бухгалтерського обліку.....	5
1.2. Оцінка запасів в бухгалтерському обліку та звітності: нормативні вимоги.....	10
1.3. Документування операцій з надходження та вибуття запасів.....	18
РОЗДІЛ 2. ОРГАНІЗАЦІЯ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ЗАПАСІВ: ДІЮЧА ПРАКТИКА	29
2.1. Загальна економічна характеристика досліджуваного підприємства	29
2.2. Відображення операцій з запасами у бухгалтерському обліку та фінансовій звітності.....	35
2.3. Інвентаризація запасів та її відображення в бухгалтерському обліку ТОВ «Алвас».....	40
РОЗДІЛ 3. АНАЛІЗ ТА АУДИТ ЗАПАСІВ У СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ	8
4	
3.1. Фінансовий аналіз ефективності використання запасів.....	48
3.2. Методичні засади аудиторського контролю запасів на вітчизняних підприємствах.....	53
3.3. Сучасні проблеми обліку запасів та підприємстві та шляхи їх вирішення.....	57
ВИСНОВКИ	61
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	63
ДОДАТКИ	68

ВСТУП

Актуальність теми. Запаси є ваговою частиною матеріальних ресурсів підприємства, які займають особливе місце у складі майна та домінуючі позиції у структурі витрат. Рациональне використання запасів несе в собі потенціал підвищення ефективності фінансово-господарської діяльності вітчизняного підприємства. Не викликає сумніву, що достовірна інформація про наявність та рух запасів, правильне ведення бухгалтерського обліку операцій з запасами та складання фінансової звітності є необхідною умовою успішного ведення бізнесу. У цьому сенсі, аудит, як незалежний контроль, є комплексом методів, спрямованим на підтвердження повної, якісної, своєчасної та прозорої облікової інформації про наявність та рух запасів, без якої ефективно управління запасами неможливе. Саме тому дослідження теорії, методики, практики організації обліку, аналізу та аудиту запасів у напрямку виявлення проблемних аспектів та шляхів їх вирішення є актуальними на сучасному етапі, що і обумовило тему кваліфікаційної роботи.

Питанням організації бухгалтерського обліку та аудиту запасів приділяли увагу в різні часи такі вітчизняні учені в галузі, як: Гудзь Н. В., Крупка Я. Д., Задорожний З. В., Пушкар М. С., Чумаченко М. Г., Смоляр Л. Г., Овчарик Р. Ю., Кам'янська О. В., Кім Ю. Г. та інші фахівці. Але до цього часу залишаються невирішеними багато важливих питань, пов'язаних з розробкою науково обґрунтованої системи обліку та аудиту запасів.

Мета і завдання дослідження. Мета дослідження полягає в розкритті теоретико-прикладних аспектів бухгалтерського обліку, аналізу та аудиту запасів у системі управління вітчизняних підприємств.

Для досягнення мети в процесі дослідження було поставлено такі завдання:

- розкрити сутність поняття «запаси», їх класифікацію та визнання;
- визначити нормативну оцінку запасів в бухгалтерському обліку та фінансовій звітності;
- розглянути первинну документацію при здійсненні операцій з запасами;

- дослідити особливості відображення в обліку та фінансовій звітності досліджуваного підприємства – ТОВ «Алвас» операцій з запасами;
- проаналізувати ефективність використання запасів;
- розкрити методичні аспекти аудиту запасів на вітчизняних підприємствах;
- виявити проблемні питання обліку запасів та шляхи їх вирішення на вітчизняних підприємствах.

Об'єкт і предмет дослідження. Об'єктом дослідження є процес обліку і аудиту запасів на ТОВ «Алвас». Предметом дослідження виступає теоретико-прикладні аспекти обліку і аудиту запасів на вітчизняних підприємствах.

Методи дослідження. Дослідження системи обліку та контролю запасів відбувалося на підставі системного підходу з використанням загальнонаукових методів: індукції, дедукції, аналізу та синтезу, групування й порівняння, конкретизації. Для обробки облікових даних у роботі застосовувались такі методичні прийоми: огляд, перевірка, розрахунки, аналітичні групування, аналіз, узагальнення, зіставлення, підрахунок.

Інформаційною базою дослідження є праці вітчизняних і зарубіжних вчених з теорії, організації та методики обліку й контролю запасів, законодавчі акти, нормативно-правові документи, довідкові, інструктивні, методичні матеріали та рекомендації, статистичні дані, періодичні видання, матеріали науково-практичних конференцій, інструктивні матеріали, первинна документація, облікові реєстри та фінансова звітність досліджуваного підприємства.

Публікації та апробація результатів дослідження. В процесі роботи автором опубліковано тези доповідей на VI Міжнародній студентській науково-практичній інтернет-конференції «Напрями розвитку обліку, контролю та економічного аналізу в умовах глобалізації» [20, 35].

ВИСНОВКИ

Результати проведеного дослідження свідчать про досягнення поставленої мети і дають змогу зробити такі висновки:

Правильна організація бухгалтерського обліку та контролю запасів є необхідною умовою для успішної діяльності підприємства. Дослідження запасів для ефективного управління господарським процесом у сучасних умовах діяльності дозволить керівництву підприємства отримувати якісну та повну інформацію. Тому розкриття питань удосконалення обліку та контролю використання запасів на сучасному етапі є актуальними, що і визначило тему кваліфікаційної роботи.

Для досягнення мети у роботі досліджено теоретичні аспекти обліку запасів, їх сутність, класифікація, оцінка на дату їх оприбуткування та на дату складання балансу. Розглянуто документальне оформлення надходження та руху запасів, проаналізовано основні первинні документи, які використовуються підприємством при здійсненні операцій з запасами. У процесі роботи досліджено порядок формування аналітичного та синтетичного обліку запасів, їх взаємозв'язок. Доведено, що інвентаризація запасів є дієвим чинником достовірного бухгалтерського обліку підприємства, а тому на сьогодні потребує удосконалення не тільки методика інвентаризації, але й впровадження в її практику засобів логістики, комп'ютеризації складського господарства.

До недоліків документального забезпечення можна віднести застосування підприємством довільних форм первинної документації, що призводить до певного дублювання бухгалтерської інформації, несвоєчасного складання документів, трудомісткості при обробці.

У процесі визначення ефективності використання запасів підприємства на підставі даних фінансової звітності проаналізовано наявність та види запасів на ТОВ «Алвас» та встановлено, що на підприємстві спостерігається на кінець звітного періоду значне скорочення запасів через зміну напрямків діяльності товариства. Для досягнення оптимальності структури запасів, треба

розраховувати потребу у запасах, налагодити стабільні договірні зв'язки з партнерами, належно забезпечити організацію виробничого процесу.

На підприємстві існують резерви збільшення обсягу виробництва за рахунок зниження матеріаломісткості виробленої продукції (робіт, послуг). Для цього слід переглянути норми витрат сировини та матеріалів у бік їх зменшення та здійснювати пошук дешевих та якісних джерел постачання сировини.

Отже, використання результатів аналізу допоможе підприємству більш раціонально використовувати наявні матеріальні ресурси, знаходити внутрішні резерви для збільшення виробництва продукції (робіт, послуг) за рахунок зменшення матеріальних витрат на одиницю продукції (робіт, послуг).

У процесі роботи розглянуто методичні аспекти аудиторського контролю запасів. Визначено мета, основні завдання, етапи аудиту запасів. Розглянуто типові помилки обліку запасів, які виявляються під час проведення аудиту та внутрішнього контролю. Запропоновано шляхи удосконалення обліку запасів підприємств, такі як:

- підвищення оперативності інформаційного забезпечення управління виробничими запасами підприємства, яке забезпечується запровадженням інформаційних технологій обробки економічної інформації;

- чітка організація обліково-контрольних процедур руху запасів на підприємстві;

- вдосконалення системи обліку запасів в частині їх оцінки та документування;

- для забезпечення правильного приймання, зберігання й відпустки цінностей важлива раціональна організація складського обліку запасів;

- удосконалення системи автоматизації обліково-аналітичних робіт обліку запасів.

Отже, чітко налагоджений бухгалтерський облік та контроль своєчасно забезпечує користувачів необхідною повною та достовірною фінансовою та іншою економічною інформацією для виконання всебічного аналізу господарської діяльності та обґрунтування відповідних управлінських рішень.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 «Запаси»: Наказ Міністерства фінансів України від 20.10.1999 р. № 246, із останніми змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства фінансів № 379 від 16.09.2019 р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0751-99> (дата звернення: 08.02.2020).
2. Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку запасів: Наказ Міністерства фінансів України від 10.01.2007 р. № 2, із останніми змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства фінансів № 6 від 14.01.2020 р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/en/v0002201-07?lang=uk> (дата звернення: 08.02.2020).
3. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні : Закон України від 16.07.1999 р. № 996-XIV. URL : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/996-14> (дата звернення: 08.02.2020).
4. Пушкар М. С., Чумаченко М. Г. Ідеальна система обліку: концепція, архітектура, інформація : монографія. Тернопіль: Карт-Бланш, 2011. 336 с. 5. Крупка Я. Д., Задорожний З. В., Гудзь Н. В. Фінансовий облік : підручник [4-те вид. доп. і перероб.]. Тернопіль : ТНЕУ, 2017. 451 с.
6. Харченко Н. В., Штех А. А. Проблеми бухгалтерського обліку малоцінних та швидкозношуваних предметів. URL: www.zgia.zp.ua/gazeta/MNPKEM17_164.pdf (дата звернення: 10.02.2020).
7. Беляєва Л. А. Вплив на здійснення контрольних функцій сучасного стану обліку малоцінних активів. *Вісник Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Економічні науки*. 2012. Вип. 6. С. 289–292.
8. Смоляр Л. Г., Овчарик Р. Ю., Кам'янська О. В.. Облік і аудит: навч. посіб. Київ: Ліра, 2013. 616 с.
9. Шендригоренко М. Т. Актуальні питання обліку та аудиту малоцінних оборотних і необоротних матеріальних активів. *Бізнес-навігатор*. Вип. 4 (47) 2018
10. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати» : Наказ Міністерства фінансів України від 318 від 31.12.99 р., із останніми змінами,

внесеними згідно з Наказом Міністерства фінансів України від 27.06.2013 р. № 627. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00> (дата звернення: 10.02.2020).

11. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 19 «Об'єднання підприємств»: Наказ Міністерства фінансів України від 07.07.1999 р., № 163. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0499-99> (дата звернення: 10.02.2020).

12. Про затвердження типових форм первинних облікових документів з обліку сировини та матеріалів: Наказ Міністерства статистики України № 193 від 21.06.1996 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0193202-96> (дата звернення: 14.03.2020).

13. Подмешальська Ю. В., Зайберт Є. К. Облік виробничих запасів. *Ефективна економіка*. №3/2018. URL : http://www.economy. nauka. com.ua / pdf / 3 _ 2018/71.pdf (дата звернення: 14.03.2020).

14. Кім Ю. Г. Бухгалтерський та податковий облік: Первинні документи та порядок їх заповнення: Навч. посіб. Київ: Центр учбової літератури, 2014. 600 с.

15. Про затвердження типових форм первинних облікових документів з обліку малоцінних та швидкозношуваних предметів: Наказ Міністерства статистики України від 22.05.1996 р. № 145. URL : https://ips.ligazakon. Net / document/fin330?an=268&ed=1996_05_22 (дата звернення: 10.03.2020).

16. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій : Наказ Міністерства фінансів України від 30.11.1999 р. № 291. URL : <https:// zakon. rada.gov.ua/laws/show/z0893-99> (дата звернення: 10.02.2020).

17. Фінансовий облік-1 (частина I): Навч. посіб. / За ред. Максимової В.Ф. Одеса: ОНЕУ, 2013. 436 с.

18. Роева О. С. Проблемні питання оцінки та контролю виробничих запасів. *Наукові праці Кіровоградського національного технічного університету*. 2017. Вип. 31. С. 229–235.

19. Шевченко Л. Я., Шендригоренко М. Т. Інвентаризація виробничих запасів на підприємствах як метод внутрішнього контролю та аудиту.

Придніпровська державна академія будівництва та архітектури. С. 425–429.

20. Новіцька В. Є. Інвентаризація виробничих запасів: проблемні аспекти контролю. *Напрями розвитку обліку, контролю та економічного аналізу в умовах глобалізації: Тези доповідей VI Міжнародної студентської науково-практичної інтернет-конференції.* Одеса: ОНЕУ, 2020. С. 170-173.

21. Про затвердження форм первинної облікової документації для підприємств і організацій: постанова Держкомстату СРСР № 241 28.12.1989 р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/v0241697-89> (дата звернення: 10.02.2020).

22. Щодо чинності постанови Держкомстату СРСР від 28.12.1989 р. № 241: Лист Державного комітету статистики України від 30.01.2003 р. № 03-04-05/18 URL : https://zakon.rada.gov.ua/rada/card/v5_18202-03 (дата звернення: 16.03.2020).

23. Форми документів для обліку результатів інвентаризації. Головбух. URL: <https://www.golovbukh.ua/rezultaty-inventaryzatsii> (дата звернення: 16.03.2020).

24. Про затвердження типових форм для відображення бюджетними установами результатів інвентаризації: Наказ Міністерства фінансів України від 17.06.2015 р. № 572. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0788-15> (дата звернення: 16.03.2020).

25. Про затвердження Порядку визначення розміру збитків від розкрадання, нестачі, знищення (псування) матеріальних цінностей: Постанова Кабінету Міністрів України від 22.01.1996 р. № 116, із змінами, внесеними згідно з Постановою Кабінетом Міністрів України № 1253 від 07.12.2011 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/116-96-%D0%BF> (дата звернення: 15.04.2020).

26. Артюх О. В., Семенюк К. А. Нестача запасів: проблемні аспекти обліку і контролю. Перспективи розвитку обліку, контролю та аналізу в контексті євроінтеграції: матеріали міжнар. наук.-практ. конф.: ОНЕУ, 2018. С. 169-171.

27. Золотухін О., Тимошук С. Інвентаризація: оформлення наслідків. *Вісник. Офіційно про податки.* №44 (948), 2017. URL: <http://www.visnuk.com.ua/uk/publication/100006405-inventarizatsiya-oformlennya-naslidkiv> (дата звернення: 15.04.2020).

28. Польова Т. В., Резнік А. С. Оцінка ефективності використання виробничих запасів як підґрунтя для прийняття зважених управлінських рішень. *Науковий вісник Мукачівського державного університету*, 2017. С. 106-112. URL: <https://msu.edu.ua/visn/wp-content/uploads/2018/01/2-8-2-2017-16.pdf>

29. Добрянська М. В. Аналіз запасів виробничих підприємств і вироблення пропозицій щодо їх ефективного використання в ринкових умовах. *Науковий вісник НЛТУ України*. Вип. 22.7. 2012. С.175-180.

30. Кузик Н. Методичні аспекти аудиту запасів. Контроль та аналіз в умовах глобалізації. *Міжнародний збірник наукових праць*. Вип. 4. 2015. URL: <http://dSPACE.tneu.edu.ua/bitstream/316497/16522/1/%D0%9A%D1%83%D0%B7%D0%B8%D0%BA%20%D0%9Dpdf> (дата звернення: 15.04.2020).

31. Череп О., Буряк В. Методика проведення аудиту запасів на великих промислових підприємствах. *Вісник Житомирського державного технологічного університету. Серія: Економічні науки*. Житомир: ЖДТУ, 2010. № 3 (53). С. 197-200.

32. Кришевич, О. В. Аудит: помилки чи шахрайство. *Вісник університету «Україна»*. 2010. №1. С. 122–127.

33. Міжнародні стандарти контролю якості, аудиту, огляду іншого надання впевненості та супутніх послуг. Видання 2016–2017 р. Міжнародна федерація бухгалтерів. Аудиторська палата України. Київ. 2018. Ч. 1. 1142 с.

34. Бондар Ю. Робочі документи аудитора. Лід Скедьюли та програми. Аудиторська вибірка: посібник. Київ: ДП «Інформ.-аналіт. агентство». 2017. 396 с.

35. Новіцька В. Є. Особливості аудиту виробничих запасів на підприємствах. *Напрями розвитку обліку, контролю та економічного аналізу в умовах глобалізації: Тези доповідей VI Міжнародної студентської науково-практичної інтернет-конференції*. Одеса: ОНЕУ, 2020. С.167-169.

36. Мартинова Т. Л. Сучасні проблеми організації обліку виробничих запасів на підприємстві та напрями їх вирішення. *Напрями розвитку обліку, контролю та економічного аналізу в умовах глобалізації: Тези доповідей VI Міжнародної студентської науково-практичної інтернет-конференції*. Одеса:

ОНЕУ, 2020. С.67-69.

37. Цуканова В. О. Сучасні проблеми обліку запасів та напрями його вдосконалення на підприємстві. *Напрями розвитку обліку, контролю та економічного аналізу в умовах глобалізації: Тези доповідей VI Міжнародної студентської науково-практичної інтернет-конференції*. Одеса: ОНЕУ, 2020. С. 141-143.

